

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію ТОВКАНЕЦЬ ОКСАНИ СЕРГІЇВНИ
«Системи підготовки фахівців з менеджменту освіти в
Центральноевропейських країнах (друга половина ХХ – початок ХХІ
століття)», поданої на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із планами відповідних галузей науки. Сьогодні освіта зазнає глибоких реформ у площині якості, доступності та управління. Заклади вищої освіти в умовах змін не залишаються осторонь, а зазнають так само суттєвих трансформацій. У цьому процесі підвищується роль фахівців з менеджменту освіти як управлінців-професіоналів, конкурентоспроможних організаторів виробничого й освітнього процесу, здатних до самоосвіти та саморозвитку, інноваційної діяльності, творчого мислення та прийняття сміливих рішень. Розвиток ринку освітніх послуг зумовлює необхідність виконання управлінських функцій, формування у них навичок стратегічного управління, проектування діяльності з урахуванням очікуваних результатів, створення безпечного освітнього середовища, взаємодії з роботодавцями тощо.

Актуальність дослідження підсилюється й тим, що зазначеній проблемі приділено значну увагу у міжнародних та європейських стратегічних документах (Програма ООН «Трансформація нашого світу: Порядок денний стійкого розвитку 2030» (2015); Міжнародний звіт публічного сектору ООН «Адаптивне та відповідальне публічне управління» (2015); рекомендація Ради Європи «Європа 2020. Стратегія розумного, стійкого та всебічного зростання» (2010); «Неперервна освіта для дорослих» (OECD, 2012), «Освіта впродовж життя. Політика і стратегії» (UNESCO, 2014); «Концепція розвитку освіти до 2030 року» (2015) та ін.

Зважаючи на прагнення України стати повноправним членом Європейської Співдружності, в останні десять років значно посилено вимоги до підготовки компетентних, ерудованих, ефективних керівників освітніх

установ різних типів і форм власності, готових до самовдосконалення, дослідницької роботи, професійного розвитку. Так, у «Національній доктрині розвитку освіти України», «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018) зазначено, що управлінська діяльність у сучасних умовах вимагає від керівних кадрів усіх сфер і рівнів, осмислення й опанування специфіки інноваційної управлінської парадигми, кардинальної перебудови системи підготовки молоді до свідомого вибору професії.

За таких умов актуалізується потреба в переосмисленні пріоритетних напрямів розвитку вищої педагогічної освіти, одним із яких є створення системи професійної підготовки фахівців з менеджменту освіти. На удосконалення такої підготовки позитивно впливатиме використання конструктивних ідей зарубіжного досвіду, зокрема країн центральноєвропейського регіону (Болгарія, Словенія, Словаччина, Чехія). В цьому контексті дослідження Товканець Оксани Сергіївни є безумовно актуальним, своєчасним та соціально зумовленим. Виконання дисертації відповідно до плану науково-дослідної роботи відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України «Компетентнісний підхід до підготовки педагогічного персоналу в зарубіжних країнах» (РК № 0108U000699) також свідчить про актуальність окресленої проблематики.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться у дисертації. Дисертаційна робота О. Товканець є комплексним теоретико-прикладним дослідженням, у якому: цілісно здійснене дослідження систем підготовки фахівців з менеджменту освіти та управління освітою на регіональних і національних рівнях у центральноєвропейських країнах (Болгарія, Словенія, Словаччина, Чехія); розроблено освітню програму за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» (спеціалізація «Менеджмент освіти»); обґрунтовано перспективні напрями впровадження інноваційних ідей досвіду центральноєвропейських країн з підготовки фахівців з менеджменту освіти у вітчизняну практику вищої й неперервної освіти, освіти дорослих.

Нові факти, одержані здобувачем. Даючи загальну оцінку роботи, варто відзначити наукову новизну та своєчасність постановки проблеми та її вирішення. У дисертації вперше у вітчизняній педагогічній науці обґрунтовано вплив глобалізаційних та євроінтеграційних процесів на розвиток менеджменту освіти; здійснено порівняльно-педагогічний аналіз систем підготовки фахівців з менеджменту освіти в центральноевропейських країнах; запропоновано авторську інтерпретацію понять «менеджмент освіти», «система освіти», «лідерство в освіті», а також визначено сутність менеджменту освіти і теорії менеджменту освіти у реформуванні і трансформації освітніх систем центральноевропейських країн та роль лідерства у забезпеченні ефективності управління освітніми закладами; доведена необхідність використання системного підходу до професійної підготовки фахівців з менеджменту освіти в умовах посилення автономності освітніх установ, зокрема університетів, профілізації у структуруванні змісту навчання, доборі відповідних форм, методів і ресурсів навчання з метою формування відповідних професійних умінь і навичок, розвитку творчої індивідуальності й інтелектуально-моральної свободи особистості, зокрема свободи вибору; побудови стратегій управління освітніми установами та їх структурними підрозділами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення із авторефератом та рукописом дисертації дає підстави для висновку щодо глибокого розуміння сутності проблеми автором, відповідальності за результати наукового пошуку, узагальнення та теоретично обґрунтовані висновки.

Чіткість та структурованість наукового апарату дослідження уможливило системне уявлення здобувачкою концепції дослідження на різних рівнях узагальнення та конкретизації, що обумовило представлення професійної підготовки фахівців з менеджменту освіти в центральноевропейських країнах як цілісної системи науково обґрунтованих підходів і педагогічних дій, змодельованої з урахуванням концептуальних

засад професійної підготовки і специфіки економічних та соціокультурних умов розвитку системи управління освітою в процесі інтеграції.

Визначення основних методологічних підходів дослідження (системний, культурологічний, особистісно орієнтований, середовищний, андрагогічний) дозволило авторці науково обґрунтовано та цілісно вибудувати стратегії його реалізації, що вплинуло на логіку та системність побудови дисертації.

Чіткість та послідовність реалізації О. Товканець свого наукового задуму забезпечувало також дотримання виокремлених принципів підготовки фахівців з менеджменту освіти, які представлено на трьох рівнях: методологічному, теоретичному, технологічному (практичному); реальним добором та застосуванням комплексу теоретичних, статистичних та прогностичних методів, що уможливило продуктивно вирішити окреслені завдання.

Сутнісним елементом дослідження є обґрунтування структури професійного профілю фахівця з менеджменту освіти у центральноевропейських країнах, який включає особистісні (людяність, емоційна стійкість, стресостійкість, дисциплінованість, духовність, порядність, чесність, повага до людини, оптимізм) і професійні (підприємливість, конкурентоздатність, лідерство, організаторські здібності до вирішення освітніх проблем) якості та компетенції фахівця з менеджменту освіти (управлінські, міжособистісної взаємодії, забезпечення мотиваційного освітнього середовища, навички прийняття рішень, здатність управляти змінами, прогностичність).

Виявлені автором прогресивні і конструктивні ідеї зарубіжного досвіду (перехід від адміністративно-розпорядчого управління навчальними закладами до системи менеджменту освіти через запровадження школоцентричного (schoolbased) менеджменту, перенесення акценту у процесі ухвалення рішень на операційний рівень (рівень школи); професійний розвиток фахівців з менеджменту освіти, що здійснюється через запровадження нових програм підготовки адміністраторів з питань менеджменту і лідерства в педагогічних ЗВО; спрямування на системне

заохочення наукової і професійної активності викладачів, їхньої академічної мобільності (міжнародної і внутрішньої), розширення практик творчих відпусток та стажування (зокрема, за кордоном), підтримку вітчизняних наукових видань з умовою включення їх до провідних наукометричних баз; створення незалежних установ оцінювання і забезпечення якості вищої освіти, делегування їм частини повноважень Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, сприяння міжнародній акредитації освітніх програм з підготовки фахівців з менеджменту освіти українських ЗВО та ін.) за умов певної модифікації можуть творчо впроваджуватися у вітчизняній системі підготовки фахівців з менеджменту освіти.

У загальних висновках, що повністю відповідають змісту роботи, авторка чітко формулює основні результати дослідження відповідно до поставлених завдань. В цілому дослідження характеризується логікою, використанням авторкою дедуктивних міркувань в осмисленні складних комплексних явищ та процесів.

Значення для науки та практики отриманих автором результатів. Проблема дослідження має практико орієнтований характер, оскільки її результати можуть використовуватися адміністративно-управлінським персоналом закладів освіти України, керівниками структурних підрозділів, керівними кадрами освітніх установ, а також тими, хто досліджує проблеми менеджменту освіти, у процесі розв'язання науково-теоретичних і практичних завдань реформування системи освіти, управління освітою і освітніми процесами, реалізації національної освітньої стратегії, в системі управління вітчизняних закладів загальної середньої освіти, вищої освіти та у системі неперервної освіти.

Рекомендації щодо використання результатів та висновків дисертації. Запропоновані теоретико-методологічні положення, авторські матеріали навчально-методичного комплексу, науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення вітчизняної системи підготовки, перепідготовки й професійного розвитку фахівців з менеджменту освіти рекомендуються для використання адміністративно-управлінським

персоналом закладів освіти України, керівниками структурних підрозділів, освітніх установ, а також тими, хто досліджує проблеми менеджменту освіти, у процесі розв'язання науково-теоретичних і практичних завдань реформування системи освіти, управління освітою і освітніми процесами, реалізації національної освітньої стратегії, в системі управління вітчизняних закладів загальної середньої освіти, вищої освіти та у системі неперервної освіти.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Аналіз дисертації О. Товканець дає підстави розглядати її як завершений та цілісний доробок з проблеми, важливої для вітчизняної педагогічної науки та освітянської практики.

Належною є повнота викладу здобувачкою основних положень і висновків як у самій дисертації, так і у авторефераті (його зміст повністю відображає головні ідеї проведеного дослідження).

Дисертанткою на різних етапах наукового пошуку було використано 782 джерела, зокрема 357 зарубіжних, з-поміж яких: 47 офіційних документів та статистичних матеріалів, 38 документів та статистично-аналітичних матеріалів міжнародних організацій, 42 статутні документи, щорічні звіти, навчальні плани і програми вищих навчальних закладів Болгарії, Словаччини, Словенії і Чехії, матеріали вітчизняних і зарубіжних періодичних видань, інформаційні ресурси (науково-методична література; енциклопедичні видання, статистичні дані, матеріали форумів, симпозіумів, конференцій; довідники, проспекти закладів вищої освіти; інтернет-ресурси). Аналіз широкої джерельної бази уможливорює цілісне уявлення щодо систем підготовки фахівців менеджменту освіти у центральноєвропейських країнах, забезпечуючи валідність дослідження та вирішення поставлених у дисертаційному дослідженні завдань.

Цілісність фактажу досліджуваного поняття представлено у змісті першого розділу *«Методологічні засади розвитку теорії менеджменту і менеджменту освіти»*, що охоплює результати бібліографічного аналізу вітчизняних і зарубіжних праць з проблем розвитку менеджменту освіти та

підготовки фахівців з менеджменту освіти; вітчизняні й зарубіжні концепції менеджменту освіти.

Здійснено уточнення сутність ознак базових понять дослідження («менеджмент», «менеджмент освіти», «фахівець з менеджменту освіти») як міждисциплінарних категорій, що інтегрують окремі положення педагогіки, психології, соціології, менеджменту, культурології, політології, філософії, економіки та інших наукових галузей, що уможливило формулювання авторського визначення окреслених дефініцій.

На основі аналізу документів міжнародних і європейських організацій (ЮНЕСКО, ОЕРС, РЄ) здобувачем систематизовано завдання розвитку менеджменту освіти в умовах глобалізації та схарактеризовано особливості формування стратегії європейської освітньої політики на засадах циклічності (п. 1.3), що полягає в обґрунтуванні концепції проблеми, формулюванні цілей, визначенні адекватності цілей, аналізі доцільності засобів, практичній реалізації. Доведено, що у європейських країнах історично сформувалася відносна спільність систем освіти, що виявляється у визнанні і забезпеченні загальних основ філософських принципів освіти (принцип рівності і свободи), ліберальної ідеології, в основі якої покладено загальні цінності – свободи совісті й свободи освіти; у дотриманні прав людини, зокрема права на освіту для всіх; у визнанні освіти як цінності для суспільного розвитку, упровадженні обов'язкової освіти для всіх і продовженні термінів обов'язкового навчання. Системно та цілісно такий матеріал представлено у *другому розділі дисертації «Освітні системи країн Центральної Європи у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття»*.

Творчим ядром наукового пошуку авторки є обґрунтування стратегічних завдань розвитку європейської професійної освіти на початку ХХІ ст. та виявлення суттєвих особливостей, властивих системам управління центральноєвропейських країн (п.2.2). Серед них передусім варто назвати такі, як: конкретизація вимог щодо якості освіти з урахуванням ролі школи, вчителя у розвитку учнів; підтримка прийняття спільних рішень; розвиток освітніх установ; а також політика утвердження лідерства (визнання

вчителів, шкільних керівників ключовими агентами змін; фінансування систем підготовки лідерів, управлінців освітньої сфери; стимулювання і мотивування подальшого розвитку задля забезпечення високої якості викладання та навчання).

Проведений дисертанткою аналіз наукових та документальних джерел щодо розвитку освіти та професійної підготовки в центральноевропейських країнах (п. 2.3) уможливорює виокремлення чинників формування єдиного міжнародного освітнього простору (паралельний розвиток системи міжнародної освіти з розвитком системи світового господарства; ослаблення бар'єрних функцій кордонів; активізація соціальноекономічного розвитку; розвиток інформаційних технологій; інтернаціоналізація та транснаціоналізація), які сприяють трансформації традиційної системи освіти, внаслідок чого набувають розвитку певні тенденції: інформатизація, демократизація, інтеграція, координація, інтернаціоналізація, транснаціоналізація, інструменталізація, комерціалізація, стандартизація тощо. Наслідком зазначених процесів є забезпечення якості освіти; активізація розвитку людини; лідерство; впровадження інновацій та розвиток освітніх установ тощо (с. 170-175).

У процесі вивчення досвіду центральноевропейських країн щодо підготовки фахівців менеджменту освіти (*розділ 3 «Теоретичні основи підготовки фахівців з менеджменту освіти»*) здійснено історико-педагогічний аналіз розвитку менеджменту як сучасної теорії і практики управління освітою; визначено міжнародні стратегії щодо модернізації освіти та їх вплив на підготовку фахівців з освітнього менеджменту в європейських системах університетської освіти; схарактеризовано соціально-психологічний портрет фахівця з менеджменту освіти.

Виокремлені у п. 3.2. принципи підготовки майбутніх фахівців з менеджменту освіти (принцип розвитку особистості студента, принцип усвідомлення процесу професійного навчання, принцип опори на суб'єктивний досвід, принцип безумовного прийняття та поваги особистості студента, принцип поваги до партнера, орієнтації на найвищі досягнення

партнера, на позитивну перспективу; принцип толерантності, принцип діалогізму, медіаційної розробки змістів та ін.) є достатніми для формування фахівця високої культури, здатного до рефлексії, корекції власних дій і вчинків, забезпечення ділової комунікації учасників освітнього процесу; формування стратегій розвитку закладу.

З урахуванням стратегічних завдань модернізації європейської освіти та їх впливу на підготовку фахівців з освітнього менеджменту, у *четвертому розділі дисертації «Зміст і організація підготовки фахівців з менеджменту освіти в центральноєвропейських країнах»* здійснено порівняльний аналіз систем професійної підготовки в центральноєвропейських країнах та надано характеристику освітніх рівнів і типів закладів освіти з розвитку фахівців з менеджменту освіти.

Урахування особливостей, спільних ознак та відмінностей, притаманних досліджуваним країнам, спонукали до створення концептуальної моделі професійної підготовки фахівців менеджменту освіти у центральноєвропейських країнах (рис. 4.2, с. 269), базовими сегментами якої є: методологічний та практико-орієнтований, оцінювання якості освіти і стратегій розвитку; в основу моделі покладені підсистеми, які утворюють систему підготовки фахівців з менеджменту освіти в центральноєвропейських країнах.

Здійснений дисертанткою педагогічний аналіз структурування змісту підготовки майбутніх фахівців з менеджменту освітньої галузі у центральноєвропейських країнах (п. 4.3) засвідчує, що при формуванні бакалаврських програм підготовки у європейських університетах основна увага приділяється особистісно зорієнтованому і компетентнісному підходу для формування у студента професійних компетенцій по всьому спектру професійних завдань (застосуванні інструментів демократичного врядування у сферах освітнього управління, здатність проводити бюджетну, фінансову, зокрема податкову політику на фоні процесів глобалізації та європеїзації, технологій управління людськими ресурсами, вміння проводити професійний освітній аналіз та застосовувати його результати у своїй

діяльності, здійснення прогнозування розвитку освітньої установи та вироблення відповідних проектів і програм). Автором доведено, що у такий спосіб уможлиблюється усунення суперечностей між вимогами держави, суспільства, роботодавців до реальних освітніх результатів і якості освіти.

Автором дисертаційного дослідження ґрунтовно досліджено діяльність освітніх установ вищої школи і неформальної освіти щодо підготовки фахівців з менеджменту освіти центральноєвропейських країн (Південнозахідний університет «Неофіт Рилски» (м. Благоевград), Університет Копер в Словенії, економічний факультет та факультет соціальних наук Університету Любляни, Міжнародна школа соціальних та бізнес досліджень в м. Целе і Коледж управління в м. Копер, Карлов Університет в Празі, Університет Павла Йозефа Шафарика в Кошице та ін.), що уможливило розуміння загальних особливостей розвитку системи, представлених у розділі п'ятому дисертації «Розвиток систем підготовки фахівців з менеджменту освіти на початку ХХІ століття у центральноєвропейських країнах».

Виділені автором соціальні зміни – зміни якісного складу контингенту здобувачів освіти; зміни в освітньому середовищі щодо підвищення вимог до рівня професіоналізму діяльності педагогічних працівників; якості вищої освіти тощо – вплинули на розширення професійних функцій фахівців з менеджменту освіти у досліджуваних країнах. Доведено, що розвиток професійної компетентності фахівців з менеджменту освіти у досліджуваних країнах спрямовується на реалізацію інтегрованих цілей освіти і навчання, узгодження їх з потребами ринку праці і забезпечення мобільності трудових ресурсів (вертикальне – у розвитку кар'єри, горизонтальне – ротація між секторами і територіально) з врахуванням завдань національних стратегій розвитку (п. 5.3).

У шостому розділі дисертації «Перспективи розвитку системи підготовки фахівців з менеджменту освіти в Україні» представлено бачення автора щодо творчого впровадження прогностичних ідей центральноєвропейських країн в українській системі підготовки фахівців з

менеджменту освіти. Заслужовує на увагу здійснений дисертанткою аналіз освітніх пропозицій 14 закладів вищої освіти України, який виявив відсутність освітніх програм з підготовки фахівців з менеджменту освіти на першому (бакалаврському) рівні (п. 6.1, с. 393-396). На другому та третьому рівнях вищої освіти підготовка фахівців з менеджменту освіти спрямована на формування інтегральної компетентності як здатності вирішувати складні управлінські та педагогічні комплексні завдання.

Передумовою до здійснення формувальних кроків підготовки фахівців з менеджменту освіти у вітчизняних закладах вищої освіти є упровадження розробленої автором магістерської освітньої програми «Менеджмент освіти», змодельована з урахуванням специфіки, напрямів і профілів підготовки, особливостей наукової школи і потреб ринку праці. Вона містить регіональний і вибірковий компонент, дисципліни за вибором, навчальну та виробничі практики, навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчального процесу, що матиме позитивний вплив на формування базових компетентностей фахівця з менеджменту освіти.

Інтерес до теорії та практики підготовки фахівців з менеджменту освіти викликають стратегічні напрями такої підготовки в умовах інтеграції України у світовий освітній простір (п. 6.2), зреалізовані на декількох рівнях: макrorівні, мезорівні та мікрорівні.

Таким чином, одержані наукові результати, що виносяться на захист, є особистим досягненням здобувачки. Їх підтвердженням є навчально-методичний комплекс, що охоплює навчальні програми з дисциплін «Педагогіка та психологія вищої школи», «Методика викладання у вищій школі», навчальний посібник «Збірник тестів з курсу «Педагогіка», зміст яких спрямовано на формування професійних компетенцій здобувачів освіти.

Повнота викладення результатів у опублікованих працях. Дисертаційні напрацювання автора достатньо широко представлені на науково-практичних конференціях різного рівня в межах України та ближнього зарубіжжя. Авторські публікації повна викладено у рукописі

дисертації й авторефераті: 64 публікації (60 – одноосібних), з яких: 2 монографії (1 – у співавторстві); 27 статей у наукових фахових виданнях України (у тому числі 16 – у виданнях, які входять до наукометричних баз даних); 4 статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях; 2 методичні рекомендації; 1 збірник тестів; 28 публікацій у збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, наукове та практичне значення здобутих результатів, вважаємо за доцільне висловити певні зауваження та побажання, імовірні дискусійні питання.

1. У вступі дисертаційного дослідження авторкою на основі системного аналізу наукової літератури та нормативних документів виокремлено суперечності, які, на думку дослідниці, мають місце у теорії і практиці професійної підготовки майбутніх педагогів. Вважаємо, що вартувало б уточнити, чи вдалося дисертантці розв'язати означені суперечності у процесі дослідно-експериментальної роботи.

2. Потребує коментаря також підхід авторки дослідження щодо формулювання методологічних підходів, що визначають орієнтири професійної підготовки майбутніх фахівців з менеджменту освіти, серед яких системний, культурологічний, особистісно орієнтований, середовищний, андрагогічний (С. 44). Закцентуємо на необхідності включення до даного переліку компетентнісного підходу, так як він є засадничим для формування професійної компетентності фахівців з менеджменту освіти, про що йдеться у розділах четвертому та п'ятому дисертації.

3. У першому розділі дисертації автор аналізує, зокрема, базові поняття дослідження. Зважаючи на порівняльно-педагогічний характер дослідження, бажано б було більше уваги приділити підходам зарубіжних вчених, зокрема із центральноєвропейських країн, до трактування основних понять, зокрема щодо сутності та змісту поняття «менеджмент освіти» (табл. 1.1, с. 83), «менеджер освіти», «фахівець з менеджменту освіти». Роботу прикрасив би

порівняльний аналіз підходів до трактування цього поняття в українській та зарубіжній теорії освіти.

4. У третьому розділі роботи розглянуто генезу розвитку менеджменту як сучасної теорії і практики управління освітою. У п. 3.1 (С. 205-206) сформульовано етапи розвитку досліджуваного феномену. Слід було б, на нашу думку, ґрунтовно представити сформульовані критерії, на основі яких автор виокремлює означені етапи.

5. Значним здобутком дослідниці є створення і описання нею навчально-методичного комплексу. Вважаємо, що доцільним було б зазначити, на формування яких компетентностей, значущих для підготовки фахівця з менеджменту освіти, спрямований його зміст.

6. Одним із важливих аспектів дисертаційної роботи є дослідження особливостей зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців з менеджменту освіти, який за характером є описовим. Компаративне дослідження було би більш переконливим, якби авторка подала у вигляді таблиці узагальнені результати порівняльного аналізу освітніх програм професійної підготовки фахівців з менеджменту освіти в зарубіжних та вітчизняних закладах вищої освіти.

Однак, висловлені зауваження мають дискусійний, уточнювальний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації та можуть розглядатися як побажання щодо удосконалення роботи, подальшого наукового пошуку.

Загальний висновок.

Вивчення та аналіз змісту дисертації дозволяють зробити висновок щодо належної наукової компетентності здобувачки, а також дає підстави оцінювати роботу як оригінальний і самостійно виконаний науковий доробок. У рукописі наявні усі ознаки цілісного, завершеного наукового дослідження.

Відтак, за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження, обґрунтованості висновків дисертаційна робота на тему «Системи

підготовки фахівців з менеджменту освіти в Центральноєвропейських країнах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)», має теоретичне і практичне значення й заслуговує на позитивну оцінку. Отже, рукопис та автореферат дисертації відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою КМУ від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 30.12.2015 р. № 1159) щодо докторських дисертацій та інших інструктивних вимог МОН України, а отже є всі підстави для присудження Товканець Оксані Сергіївні наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
викладач-методист
Коростишівського педагогічного
фаховий коледжу імені І.Я. Франка
Житомирської обласної ради

О.А.Самойленко

Підпис О.А.Самойленко засвідчую:
Директор Коростишівського
педагогічного фаховий коледжу
імені І.Я. Франка
Житомирської обласної ради

В. М. Мороз